

חורב

מאסף מוקדש לתולדות ישראל וספרותו

מופיע ע"י קרן חורב

מיסודה של הסתדרות חניכי בית המדרש למורים
של הישיבה אוניברסיטה

כרך י"ב

ניו-יורק, תשרי, תשי"ז

תוכן הענינים:

- מדרש השמות בפילון ד"ר שמואל בלקין
(נשיא הישיבה אוניברסיטה)
- חרם וילנא והממשלות האדירות ד"ר שלום בארון
(קולומביה אוניברסיטה)
- הצעת החומר במסכת קידושין, משנה ותוספתא
ובירור הכעיות הכרוכות בפרק הקנינים ד"ר אברהם ווייס
(ישיבה אוניברסיטה)
- תעודות לתולדות היהודים בפולין ד"ר דב וויינריב
(ישיבה אוניברסיטה)
- תשובות גאוני ארץ ישראל ובבל ד"ר אברהם יצחק איגוס
(ישיבה אוניברסיטה)
- ר' יהודה בן יוסף סג"למאסי, הפייטן הנשכח
ופיוטיו ד"ר שמעון ברנשטיין
(ניו-יורק)
- ירושלים החדשה בשנת תרל"ו א. ר. מלאכי
(ניו-יורק)

חורב

מוקדש לתולדות ישראל וספרותו

העורך: אברהם ווייס

כרך י"ב

ניו-יורק, תשרי, תשי"ז

תוכן הענינים:

- 3 מדרש השמות בפילון ד"ר שמואל בלקין
(נשיא הישיבה אוניברסיטה)
- 62 הרם וילנא והממשלות האדירות ד"ר שלום בארון
(קולומביה אוניברסיטה)
- הצעת החומר במסכת קידושין, משנה ותוספתא ובירור
- 70 הבעיות הכרוכות בפרק הקנינים ד"ר אברהם ווייס
(ישיבה אוניברסיטה)
- 149 תעודות לתולדות היהודים בפולין ד"ר דב וויינריב
(ישיבה אוניברסיטה)
- 194 תשובות גאוני ארץ ישראל ובבל ד"ר אברהם יצחק איגוס
(ישיבה אוניברסיטה)
- ר' יהודה בן יוסף סג"למאסי, הפייטן הנשכח
ופיוטיו ד"ר שמעון ברנשטיין
(ניריווק)
- 234 ירושלים החדשה בשנת תרל"ו א. ר. מלאכי
(ניריווק)

Printed in the U. S. A. by
SHULSINGER BROS. LINOTYPING & PUBLISHING CO.
21 East 4th Street, New York 3, N. Y.

דבר העורך

ה"חורב" נוסד בשנת תרצ"ד ע"י הד"ר פנחס חורגין, ראש ביהמ"ד למורים של הישיבה אוניברסיטה, כחצי שנתון "מוקדש לתולדות ישראל וספרותו". בכרכי "חורב", שהופיעו מאז ועד עתה בעריכת מייסדו, עדות ברורה על תפקידו החשוב של ה"חורב" כבמה עברית לחקר קורות עמנו ויצירותיו על כל תופעותיהם.

לפני שנה בערך, אחרי עלייתו של הד"ר פ. חורגין ארצה כדי לשמש שם בכהונת ראש ה"בר אילן-אוניברסיטה" שנוסדה ע"י, מסר נשיא הישיבה אוניברסיטה, הד"ר שמואל בלקין, לידי את עריכת ה"חורב". בתכניתו להוציאו כשנתון מוקדש בהתאם למטרת מייסדו להפצת חקר היסטורית ישראל וספרותו על כל התקופות והמקצועות.

ועתה להופעת כרך חורב הראשון בעריכתי אני תקוה ותפלה שאצליח במפעלי זה וקהל העברים על חכמיו וחוקריו ימצאו בו ענין ויראו בו את במתם הם, שהרי למענם הוא בא, למען הפצת תורת תולדות ישראל וספרותו בשפת ישראל סבא.

א. ווייס

נירנבורק, ער"ה תשי"ז.

מדרש השמות בפילון

מ א ת

שמואל בלקין

השיטות שבדרשות על השמות

בדרשות חז"ל על טעמי השמות שבמקרא מתבלטים בראש וראשונה שתי שיטות. אחת שהשמות הנמצאים במקרא מורים על מעשיהם וטבעם של נושאייהם. והשנייה שהם מציינים רק מאורעות שקרו בזמן נתינתם. עה"פ בראשית י"ד ב': עשו מלחמה את ברע מלך סדם ואת ברשע מלך עמרה שנאב מלך אדמה ושמאבר מלך צבויים ומלך בלע היא צער, איתא בב"ר מ"ב ה': ר' מאיר היה דורש שמות, ר"י בן קרח היה דורש שמות, ברע שהיה בן רע, ברשע שהיה בן רשע, שנאב שהיה שואב ממון, ושמאבר שהיה פורח ומביא ממון, ומלך בלע היא צער שנתבלעו דיוריה. בתנחומא לך לך ח' הולך ונשנה מדרש זה בזה"ל: עשו מלחמה את ברע, שהיה רע לשמים ולבריות. ברשע, שנעשה רשע. שנאב, שהיה שונא לאב שבשמים. שמאבר, שאמר אעלה באבר על במתי עב. וע"ע ת"י וש"מ. פה איפוא בהדיא השיטה שהשם מורה על מעשי נושאו וטיבו. ור"מ השתמש בשיטה זו גם למעשה⁽¹⁾.

ת"ב⁽²⁾ בראשית ל': ד"א זה ספר א"ר יהושע זש"ה מי פעל ועשה קורא הדורות מראש⁽³⁾ ואילו זכו הדורות היה הקב"ה קורא שמותם כמו שקרא לאדם וחוה שנאמר ויקרא את שמם אדם⁽⁴⁾. וכן אתה מוצא כשהיה הקב"ה רואה צדיק נולד היה הוא בכבודו קורא אותו שמו. קרא לנח שהיה צדיק שנאמר ויקרא

(1) ע' יומא פ"ג סע"ב: ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי הו קא אזלי באורחא ר"מ הוה דייק בשמא ר"י ור"י לא הוה דייקי בשמא וכו', ע"ש כה"ע.
(2) תנחומא באבער.
(3) ישעיה מ"א ד'.
(4) בראשית ה' ב'.